ALKOHOLIZMUS A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI
(PROTIALKOHOLICKÝ OBZOR)

59, 2024, 3 – 4, s.107 – 126

PÔVODNÉ PRÁCE

SÚVIS MEDZI ZAPAMÄTANÝM RODIČOVSKÝM SPRÁVANÍM A ZÁVISLOSŤOU OD INTERNETU U STREDOŠKOLSKÝCH ŠTUDENTOV

R. WOLT[1,2], M. FILIP[1], J. UHLÁRIKOVÁ[1]

[1] Katedra psychologických vied FSVaZ UKF v Nitre
Vedúca katedry: Doc. PaedDr. Mgr. Marta Zaťková, PhD.
[2] Centrum pre liečbu drogových závislostí Banská Bystrica
Riaditeľ: MUDr. Daniel Ďaďan

S ú h r n

Práca sa zaoberá súvisom medzi zapamätaným rodičovským správaním a závislosťou od internetu. Prvý výskumný cieľ mal za úlohu zistiť vzťahy medzi zapamätaným rodičovským správaním a závislosťou od internetu. Druhý výskumný cieľ porovnával vzťahy medzi zapamätaným rodičovským správaním k matke a k otcovi a závislosťou od internetu. Výskumný nástroj s-E. M. B. U., ktorý sa venuje zapamätanému rodičovskému správaniu, je vytvorený z troch identických dimenzií pre matku aj pre otca. Sú nimi hyperprotektivita, odmietanie a emočná vrelosť. Závislosť od internetu bola meraná pomocou IAT, čo je jednodimenzionálny konštrukt, ktorý meria úroveň závislosti od internetu. Vo výskumnej vzorke bolo 117 stredoškolských študentov vo veku od 15 do 19 rokov (M = 17,04; SD = 1,46). Štatisticky významný pozitívny vzťah sa zistil medzi hyperprotektivitou a závislosťou od internetu, ale aj medzi odmietaním a závislosťou od internetu u obidvoch rodičov. Hyperprotektivita a odmietanie zo strany rodičov do určitej miery súvisia so závislosťou od

internetu v adolescencii. Emočná vrelosť nemá signifikantný súvis so závislosťou od internetu u adolescentov.

K ľ ú č o vé s l o v á : zapamätané rodičovské správanie – hyperprotektivita – odmietanie – emočná vrelosť – závislosť od internetu – adolescencia

R. Wolt, M. Filip, J. Uhlárikova: THE RELATIONSHIP BETWEEN PERCIEVED PARENTAL BEHAVIOUR AND INTERNET ADDICTION AMONG HIGH SCHOOL STUDENTS

S u m m a r y

The research deals with relationship between perceived parental behaviour in one 's childhood and internet addiction among school students. The first research goal was to find association between perceived parental behaviour and internet addiction. Second research goal compared relationships between perceived parental behaviour of mother and father and internet addiction. Research tool s-E. M. B. U., measuring perceived parental behavior, is created from three identic dimensions for mother and father. These are over-protection, rejection and emotional warmth. Internet addiction was measured by IAT, which is one-dimensional construct, which measures level of internet addiction. The sample consisted of 117 secondary school students aged from 15 to 19 years (M=17,04; SD=1,46). Statistically significant positive correlation was found between overprotection and internet addiction and also between rejection and internet addiction in both parents. Negative but statistically nonsignificant relationship was found between emotional warmth and internet addiction. Parental over-protection and rejection can in some extent be related to internet addiction in adolescence. Emotional warmth is not significantly related to internet addiction in adolescents.

K e y w o r d s : perceived parental behavior – over-protection – rejection – emotional warmth, internet addiction – adolescence

R. WOLT, M. FILIP, J. UHLÁRIKOVÁ / SÚVIS MEDZI ZAPAMÄTANÝM RODIČOVSKÝM SPRÁVANÍM A ZÁVISLOSŤOU OD INTERNETU U STREDOŠKOLSKÝCH ŠTUDENTOV

Úvod

Rozvoj sociálnych vzťahov sa začína už v skorom detstve a uskutočňuje sa na pozadí normálneho fungovania mozgu (Murgaš, 2011). Kruciálny a najdôležitejší vzťah v novorodeneckom období je vzťah s matkou. Skorá separácia od matky je traumatická a dokonca môže zmeniť neurologický a behaviorálny fenotyp dieťaťa. Táto zmena sa môže prejaviť v dospelosti (Vetulani, 2013). Narušenie vzťahovej väzby môže mať za následok vytvorenie patologických čŕt alebo správania. Dnes je veľkým nebezpečenstvom vznik a rozvoj závislosti od internetu. Internet je entita, ktorá je schopná za malé množstvo času vytvoriť v mozgu veľké množstvo dopamínu, je pre bežné fungovanie veľmi nebezpečná a ľahko sa od nej vytvorí závislosť.

Väzba u ľudí je správanie, ktoré sa manifestuje vo viacerých doménach: v obojstrannom vzťahu rodičov a detí, láskou a rôznymi druhmi sociálnych vzťahov v sociálnej skupine. Teória vzťahovej väzby predpokladá, že každý novorodenec má vrodený systém, ktorý vytvára a udržiava vzťahy s blízkymi ľuďmi v rámci skupiny. Biologickým a evolučným základom väzby je udržať ich blízkosť v prípade ohrozenia (Koukolík, 2016). Väzba u detí má rôzne typy: existuje bezpečná väzba, dva druhy neistej väzby (vyhýbavá a ambivalentná) a dezorganizovaná (Bowlby, 2010). Pri bezpečnej väzbe je z pohľadu dieťaťa vzťahová osoba bezpečnou základňou, z ktorej sa hrá alebo skúma okolie. Ak je dieťa opustené, protestuje, a návrat matky ho upokojí. Matka na potreby dieťaťa odpovedá primerane a konzistentne. Tento vzorec súvisí s dobrou dôverou a uspokojuje potrebu pripútania. Pri neistej (vyhýbavej) väzbe je prítomná len malá miera citového zdieľania pri hre. Ak je dieťa opustené, nie je vidieť známky stresovej reakcie a po návrate matky nastáva len slabá alebo žiadna odpoveď. K cudziemu človeku sa správa rovnako ako k matke. Pri neistej (ambivalentnej) väzbe dieťa nie je schopné vidieť matku ako bezpečnú základňu, vyhľadáva blízkosť pred oddelením. Oddelenie ho stresuje a spôsobuje mu úzkosť. Na prítomnosť matky odpovedá ambivalentne, nahnevane a po návrate matky sa nevracia k hre alebo skúmaniu okolia. Zúfalo vyhľadáva matkinu blízkosť a ak ju dosiahne, sú prítomné známky odporu. Matka na dieťa odpovedá nekonzistentne, raz ľahostajne, inokedy primerane. Pri neistej (dezorganizovanej) väzbe pri návrate matky dieťa vykazuje stereotypné pohyby, hojdá sa, prípadne sa pohybovať prestane. Správa sa chaoticky, približuje sa, vzápätí sa zase začne

vzďaľovať. Vzťahová osoba pôsobí zastrašujúco, príliš protektívne alebo príliš ľahostajne(Grawe, 2007; Koukolík, 2016).

Rodičovské správanie je jeden z najdôležitejších faktorov budovania vzťahovej väzby. To, ako rodičia reagujú na potreby a požiadavky dieťaťa potom zrkadlí správanie dieťaťa k ich osobe. Existujú viaceré faktory výchovy, ktoré sa podieľajú na formovaní vzťahovej väzby. Hyperprotektivita je v odbornej literatúre definovaná ako nepotrebné, podporujúce a príliš starostlivé rodičovské správanie, ktoré limituje príležitosti dieťaťa, aby samo zvládalo záťaž a vývinovo adekvátne úlohy. Takéto správanie môže u dieťaťa ohroziť jeho túžbu po skúmaní prostredia, jeho sebavedomie a môže spôsobiť závislosť na opatrovateľovi. Nadmerná ochrana môže v dieťati vyvolať pocit, že svet je nebezpečné miesto, a limitovať činnosti, ktoré dieťaťu pomáhajú budovať sebavedomie a iné schopnosti (Bones, 2021). V adolescencii je tento fenomén spájaný s vyšším výskytom úzkosti a depresie (Chorpita, 1998). Odmietanie ako druhý faktor zabraňuje potrebe niekam patriť, čo vedie k zhoršeniu mentálneho, ale aj telesného zdravia. Sociálne odmietanie formuje základ teórie pripútania (DeWall, 2012). Rodičovská emočná vrelosť je dôležitý element výchovy detí a hovorí o rozsahu, v akom rodičia zámerne rozvíjajú individualitu, sebareguláciu a sebaprejavenie tým, že sú pre dieťa oporou, rešpektujú jeho individualitu a potreby (Baumrind, 1991).

Syndróm závislosti (podľa MKCH-10) je skupina fyziologických, behaviorálnych a kognitívnych fenoménov, pri ktorých má u jednotlivca užívanie látky alebo skupiny látok oveľa väčšiu prednosť, ako iné správanie, ktoré si kedysi cenil viac. Hlavná charakteristika syndrómu závislosti je túžba užívať psychoaktívne látky, alkohol alebo tabak (Nešpor, 2007).

Závislosť od internetu sa považuje za nelátkovú závislosť (Heretik, 2016). Ide o repetitívne správanie vedúce k distresu a významnému poškodeniu zdravia v dôsledku nadmerného používania internetu. Jednotlivec nie je schopný toto správanie sám zredukovať a pretrváva počas určitého časového obdobia, čo vedie k funkčnému poškodeniu každodenných bežných aktivít (Billieux et al., 2017). Ide o slabo kontrolované pokusy, naliehania použiť internet, čo vedie k distresu (Weinstein, 2010). Ako uvádzajú Kurilla, Kamendy, Selepová (2019) závislosť od internetu nie je kategorizovaná ako samostatná nozologická jednotka v klasifikačných systémoch. Napriek tomu sa môžeme v literatúre stretnúť s týmto pojmom a jeho diagnostickými kritériami, medzi ktoré Griffiths (2005) radí nasledovné: význačnosť používania

internetu v myslení, správaní a prežívaní jedinca; zmeny nálad v súvislosti s používaním internetu; rast tolerancie a abstinenčné príznaky; konflikt medzi predchádzajúcim spôsobom života a používaním internetu; relaps. Youngová (1998) medzi kritériá závislosti od internetu radí nadmerné zaujatie, zmeny nálad pri pokusoch prestať s používaním internetu, potrebu používať internet stále dlhší čas, neúspešné pokusy prestať s jeho používaním, zostávanie online nad rámec pôvodne zamýšľaného času, klamanie ohľadom používania internetu, ohrozenie vzťahov a príležitostí v dôsledku používania internetu, únik od problémov alebo pokus o zmiernenie negatívnych emočných stavov.

Výskyt závislosti od internetu v populácii sa môže pohybovať medzi 2 % až 7 % (Pan, 2020). U adolescentov je to približne 5 % (od 1,2 % až 11,8 %) v Európe (Durkee et al., 2012), 20 % v Kanade a Spojených štátoch (Dufour et al., 2016), v Južnej Kórei je to viac ako 30 %. Častejšie sa závislosť od internetu vyskytuje u žiakov s horším akademickým výkonom, u detí, ktoré pravidelne zažívajú rodinné konflikty a menej v rodine komunikujú (Chi, 2020). Silný súvis so závislosťou od internetu má depresia, úzkosť a anhedónia (Guillot, 2016), v malej miere aj neurotizmus, extraverzia (Roľková, 2017) a nízka sebaúcta (Bozoglan, 2013). Protektívne faktory sú najmä šport (Kabadayi, 2020) a rodičovská starostlivosť (Faltýnková et al., 2020). Úroveň stresu, osamelosť a sociálna izolácia taktiež môžu byť jednými zo spúšťačov excesívneho používania internetu (Király et al., 2020). Negatívne dôsledky závislosti od internetu sa môžu prejaviť vo viacerých dimenziách života adolescentov: zdravie (bolesti krku, ramien, chrbtice a zápästia, stuhnutie svalov, chybné držanie tela, zvyšovanie krvného tlaku, únava a sčervenanie očí, dvojité videnie, nadváha a obezita, vynechávanie jedla, vyvolanie epileptických záchvatov, menej spánku a nedostatok pohybu), osobné vzťahy (osamelosť, izolácia, depresia), kognitívne procesy (zhoršenie školského prospechu, pokles produktivity pozorovacích schopností, zvýšenie hyperaktivity, poruchy pozornosti), emócie (neadekvátne obsahy vyvolávajú smútok, strach, zúrivosť, zlosť alebo úzkosť), správanie (výskyt agresívneho správania, agresívnych myšlienok, negatívnych afektov) (Zubčeková Tatárová, 2015; Emmerová, 2011).

Internet a s ním spojené aktivity hrajú významnú úlohu vo voľnočasových činnostiach adolescentov. Ukázalo sa, že rodinné prostredie vo vysokej miere ovplyvňuje pravdepodobnosť výskytu problematického po-

užívania internetu u adolescentov, ktoré môže spôsobovať zvýšené riziko depresie (King et al., 2013), a mať negatívny dopad na školské úspechy a spánok (Kim et al., 2010). Väčšia blízkosť rodiča s dieťaťom bola asociovaná s postupným znižovaním problematického používania internetu, pričom snaha rodičov o obmedzenie času, ktorý ich dieťa trávilo na internete, nemala žiadny efekt (Choo et al., 2015). Ľudia s poruchou hrania digitálnych hier vnímajú svoje rodinné prostredie ako menej komfortné (Da Charlie et al., 2011), a ich závislosť je v negatívnom vzťahu so spoločnými aktivitami s rodičmi a sebaúčinnosťou v skutočnom svete. Adolescenti s problematickým používaním internetu pociťovali viac odmietania zo strany rodičov (Kim, 2015). Problematické používanie internetu takisto pozitívne korelovalo s vnímanou rodinnou disharmóniou (Wang et al., 2014). Zanedbávanie v detstve a zlé rodinné prostredie môže spôsobiť atrofiu a otupiť funkčnosť hippocampu a frontálneho laloku. Tieto faktory môžu takisto spôsobiť zväčšenie amygdaly, ktorá sa tým stane hyperreaktívna. Následkom sú úzkostné poruchy, problémy s reguláciou emócií a správania, a poruchy kontroly impulzov (Woon, 2008; Gee et al., 2013; Olsavsky et al., 2013).

Výskumný problém a ciele

Stanovený výskumný problém a ciele spočívajú vo verifikácii vzťahu medzi zapamätaným rodičovským správaním a závislosťou od internetu u stredoškolských študentov. Exploračná časť výskumu sa týkala zistenia rozdielov vo vzťahoch medzi zapamätaným rodičovským správaním matky a otca so závislosťou od internetu u stredoškolských študentov.

Skúmaním a poznávaním vzťahu hyperprotektivity a závislosti od internetu u adolescentov sa venovalo niekoľko výskumov. Dostupné dáta a výskumné zistenia ukazujú, že medzi týmito dvomi premennými bol doposiaľ zistený štatisticky významný pozitívny vzťah. Výskumná štúdia (Siomos, et al., 2012) sa zaoberala, okrem iného, najmä tým, aké rodičovské praktiky sú asociované so symptómami závislosti od internetu u ich detí. Hyperprotektivita bola meraná trinástimi položkami v dotazníku PBI (Parental Bonding Instrument). Závislosť od internetu bola meraná dotazníkom YDQ, ktorý funguje na báze diagnostických kritérií patologického hráčstva v *DSM-IV*. Výskum bol vykonaný na vzorke gréckych študentov (n = 2017) vo veku od

12 do 19 rokov. Výsledky ukázali, že korelácia medzi premennými bola v prípade matky (*r = 0,318*) aj otca (*r =0,290*) pozitívna, oboje štatisticky významné (*p < 0,01*). Ďalšia štúdia (Yao, et al., 2014) sa venovala vzťahu medzi rodičovským správaním a závislosťou od internetu. Výskumná vzorka pozostávala z čínskych vysokoškolských študentov (n = 2095). Autori použili dotazník IAT (Internet addiction test) od Youngovej, ktorý meral závislosť od internetu. Premenná rodičovské správanie, čo zahŕňa aj hyperprotektivitu, bola meraná meracím nástrojom s-E.M.B.U. Výsledky taktiež potvrdili, že medzi premennými závislosť od internetu a hyperprotektivita je pozitívny, štatisticky významný vzťah (*p < 0,01*), a to ako u matky (*r = 0,383*), tak aj u otca(*r = 0,414*). Na základe zistení týchto dvoch výskumov sme stanovili nasledovné hypotézy:

H1a: *Existuje štatisticky významný pozitívny vzťah medzi hyperprotektivitou matky a závislosťou od internetu u adolescentov.*

H1b: *Existuje štatisticky významný pozitívny vzťah medzi hyperprotektivitou otca a závislosťou od internetu u adolescentov.*

Slovenský výskum (Kohútová, 2020) sa zameriaval na problematické používanie internetu, ktoré bral ako formu rizikového správania vo vzťahu k zapamätanému rodičovskému správaniu. Priemerný vek stredoškolských študentov (*n = 850*), na ktorých sa tento výskum realizoval, bol 17 rokov (*SD = 1*) a dievčatá tvorili 60 % celkového počtu participantov. V práci bol použitý dotazník zapamätaného rodičovského správania s-E.M.B.U a relatívne nová 6-položková Škála problematického používania internetu (PIUQ-SF) z roku 2016. Korelačná analýza ukázala pozitívny vzťah medzi odmietaním u matky (*r = 0,208*) aj u otca (*r = 0,206*), pričom obidva koeficienty preukázali aj štatistickú významnosť (*p < 0,01*). Výskum (Chen, et al., 2020), ktorý sa realizoval v Číne na vzorke stredoškolských študentov (*n = 357*), sa zameriaval okrem iného na rodičovské štýly a na poruchu v dôsledku internetového hrania (IGD, Internet gaming disorder), ktorá je evidovaná v *DSM-5*. Premenná IGD bola meraná nástrojom *Pathological Video Game Use Questionnaire (PVGUQ,* voľný preklad *„dotazník patologického používania videohier“).* Na premennú rodičovské štýly bola použitá čínska verzia zjednodušenej škály rodičovských štýlov (*CSPSS, Chinese version of the Simplified Parenting Style Scale)*, ktorá je rozdelená do troch dimenzií (emočná vrelosť, odmietanie a hyperprotektivita). Medzi skóre IGD a dimenziou odmietania sa u matky (*r = 0,116*) aj otca (*r = 0,173*) zistil pozitív-

ny vzťah, pričom v obidvoch prípadoch bol štatisticky významný (< *0,05).* Na základe zistení týchto výskumov sme navrhli nasledovné hypotézy:

H2a: *Existuje štatisticky významný pozitívny vzťah medzi odmietaním u matky a závislosťou od internetu u adolescentov.*

H2b: *Existuje štatisticky významný pozitívny vzťah medzi odmietaním u otca a závislosťou od internetu u adolescentov*

Výskum (Faltýnková et al. 2020), ktorý sa realizoval na Slovensku, sa zaoberal vzťahom medzi nadmerným používaním internetu a rôznymi aspektmi rodinného prostredia. Boli to napr. typ rodiny, finančný status, rodičovská starostlivosť, rodičovská kontrola, alebo aj kvalita komunikácie medzi rodičmi a deťmi. V našom výskume je najpodstatnejšia jedna téza, ktorá sa v tomto výskume objavila, a to, že viac rodičovskej emočnej vrelosti a starostlivosti sú protektívne faktory závislosti od internetu. Výskumná vzorka pozostávala z adolescentov (*n = 2547*) od 13 do 15 rokov (*M = 14,32, SD = 0,91*). Nadmerné používanie internetu bolo merané Škálou nadmerného používania internetu. Druhá premenná, ktorá sa týka našej práce, bola v tomto výskume rodičovská starostlivosť, a bola meraná spojením dvoch škál, a to ôsmimi položkami v škále *Parental bonding instrument* (PBI) a štyrmi položkami vybratými z Multidimenzionálnej škály vnímanej sociálnej podpory (MSPSS). Škála nerozlišovala medzi matkou a otcom a otázky boli formulované pre oboch rodičov („Moja matka / môj otec“). Korelačná analýza odkryla fakt, že vzťah medzi nadmerným používaním internetu a rodičovskou starostlivosťou bol negatívny, štatisticky významný (*r = -0,24; p < 0,01*). Na základe výsledkov a interpretácie tohto výskumu sme sformulovali nasledovné hypotézy:

H3a: *Existuje štatisticky významný negatívny vzťah medzi emočnou vrelosťou matky a závislosťou od internetu u adolescentov.*

H3b: *Existuje štatisticky významný negatívny vzťah medzi emočnou vrelosťou otca a závislosťou od internetu u adolescentov.*

Základný výskum, z ktorého táto práca vychádzala (Yao, et al., 2014), používal identické výskumné nástroje. Jeho zistenia však nedokázali zodpovedať druhý výskumný cieľ. Preto je k tomuto cieľu položená nasledujúca výskumná otázka:

VO1a: *Existujú rozdiely vo vzťahoch medzi zapamätaným rodičovským správaním k matke a závislosťou od internetu?*

VO1b: *Existujú rozdiely vo vzťahoch medzi zapamätaným rodičovským správaním k otcovi a závislosťou od internetu?*

Výskumný súbor a metódy

Výskumný súbor

Výskum sa zameriaval na populáciu stredoškolských študentov. Aby mohol byť participant/ka zaradený/á do výskumu, musel/a splniť dve podmienky. V čase zberu dát musel/a byť študentom/študentkou strednej školy a zároveň musel/a byť vychovávaný/á obomi rodičmi. Tieto dve podmienky boli overené prostredníctvom dvoch otázok na začiatku dotazníkovej batérie. Každý, kto nesplnil obidve podmienky bol z výskumu automaticky vylúčený/á. Dotazníkovú batériu vyplnilo 126 študentov, 9 ich však bolo vylúčených, pretože nespĺňali jednu z prvých dvoch podmienok. Finálny počet respondentov je 117, 63 dievčat a 54 chlapcov, vo veku od 15 do 19 rokov (M = 17,04; SD = 1,46). Výber vzorky bol príležitostný, následne sa premenil na výber snehovej gule. Zber dát prebiehal prezenčne na stredných školách Banskobystrického kraja, so zabezpečeným informovaným súhlasom zákonného zástupcu.

Výskumné nástroje

Zapamätané rodičovské správanie bolo operacionalizované skráteným dotazníkom *Egna Minnen Beträffande Uppfostran* (My memories of upbringing; Moje spomienky, ako ma vychovávali; s E.M.B.U.) a závislosť od internetu štandardizovaným dotazníkom Internet addiction test (Test internetovej závislosti; IAT).

Egna Minnen Beträffande Uppfostran – s.E.M.B.U.

Dotazník bol vytvorený v roku 1980 vo Švédsku (Perris et al., 1980) a bol určený na zhodnotenie svojich vlastných spomienok na rodičovskú výchovu. Obsahoval 81 položiek pre matku aj pre otca, ktoré boli rozdelené do 15 subškál. Zostavenie dotazníka vychádzalo z teórie, že narušené správanie zo strany rodičov vedie v adolescencii k depresiám a emočnej deprivácii. Za základ dotazníka sa považuje 10 kvalít výchovy podľa Jacobsona et al. Skrátená verzia podľa Arrindella (1999) obsahuje 23 položiek, ktoré sú rozdelené do troch škál (odmietanie, hyperprotektivita a emočná vrelosť). Do slovenčiny bol preložený Poliakovou (2007). Skrátená verzia dotazníka, ktorá bola

použitá v práci, meria zapamätané rodičovské správanie. Ide o sebaposudzovaciu škálu, ktorá pozostáva z 23 položiek pre matku aj pre otca. V našej výskumnej vzorke bola najviac zastúpená hyperprotektivita (u matky M = 21,57, SD = 5,65; u otca M = 19,56, SD = 5,69).

Internet addiction test

Štandardizovaný dotazník IAT (Internet addiction test; Test závislosti od internetu) bol vytvorený v roku 1998 (Young, 1998), bol určený na rozpoznanie problémového používania internetu a vedel zistiť aj prítomnosť závislosti. Za základné teoretické východisko sa dá považovať fakt, že sa čoraz viac začali objavovať anekdotálne dôkazy o tom, že niektorí používatelia internetu sa od neho stávajú závislými, takisto ako iní ľudia od alkoholu alebo od drog. Ako základ poslúžilo osem diagnostických kritérií patologického hráčstva z DSM-IV. Do slovenčiny bol preložený Holdošom a Považanom (In Izrael et al., 2012). Dotazník obsahuje 20 položiek. Pôvodne išlo o jednodimenzionálny dotazník. Položkové analýzy ukazujú, že určité faktory sa v dotazníku nachádzajú, no doteraz nie je vo vedeckých kruhoch konsenzus o tom, aké faktory to sú. IAT je sebaposudzovacia metóda. Respondent odpovedá na 6 bodovej Lickertovej škále (0 = Nikdy; 1 = Zriedka; 2 = Príležitostne; 3 = Často; 4 = Veľmi často; 5 = Vždy). Dotazník dokáže na základe výsledného skóre zachytiť úroveň závislosti (žiadna závislosť, mierna závislosť, stredná závislosť, ťažká závislosť). Kvôli rozsahu práce toto rozdelenie respondentov podľa stupňa závislosti nebolo použité. Sumárne skóre sa získa spočítaním všetkých položiek do jedného hrubého skóre (intervalová premenná). Vyhodnocovací kľúč dotazníka umožňuje rozlíšiť žiadnu úroveň závislosti od internetu (0-30 bodov), miernu úroveň závislosti (31-49 bodov), strednú úroveň závislosti (50-79 bodov) a ťažkú úroveň závislosti od internetu (80-100 bodov). V našej výskumnej vzorke bola priemerná hodnota v dotazníku IAT 33, 47 (SD 16,86).

Výskumný dizajn a štatistická analýza dát

Výskum je neexperimentálny, predovšetkým korelačný, z malej časti obsahuje aj komparačnú analýzu. Z časového hľadiska je výskum prierezový. Tým, že výskum obsahuje hypotézy, ale aj výskumné otázky, má charakter exploračno/verifikačný. Na úpravu dát bol použitý software Microsoft Excel,

na štatistickú analýzu bol použitý software IBM SPSS (Statistical Package for the Social Sciences), verzia 25. Všetkých 20 otázok v IAT bolo spočítaných do jedného hrubého skóre pre každého participanta. Hrubé skóre s E.M.B.U. bolo rozdelené do troch subškál, osobitne u matky aj u otca. Ako deskriptívne štatistiky premenných boli použité aritmetický priemer, štandardná odchýlka, stredová hodnota, početnosť, koeficient šikmosti a strmosti, minimálna hodnota a maximálna hodnota. Inferenčná časť pozostávala z korelačnej analýzy. Obidve premenné mali intervalový charakter a preto bol na overenie hypotéz v prvom výskumnom cieli použitý Spearmanov koeficient poradovej korelácie a Pearsonov súčinový korelačný koeficient. Na zodpovedanie výskumných otázok v druhom výskumnom cieli bol použitý výpočet na porovnanie korelačných koeficientov (Z-statistics).

Výsledky

Vzájomné vzťahy medzi premennými sme overovali Pearsonovým súčinovým korelačným koeficientom a Spearmanovým koeficientom poradovej korelácie na základe jednotlivých koeficientov šikmosti a strmosti v jednotlivých škálach.

V tab. 1 sa nachádzajú korelačné koeficienty jednotlivých vzťahov medzi premennými. V stĺpcoch 1.-3. je použitý Spearmanov koeficient poradovej korelácie. V stĺpcoch 4.-6. je použitý Pearsonov súčinový korelačný koeficient. Tab. 2 sa vzťahuje k prvému výskumnému cieľu.

Korelačná analýza bola použitá na zistenie vzťahu medzi dimenziou hyperprotektivita u matky a závislosťou od internetu. Spearmanov koeficient poradovej korelácie ukázal, že medzi premennými je slabý, štatisticky významný ($p < 0,01$) pozitívny vzťah ($rs = 0,255$). Podobný výsledok sa preukázal aj pri dimenzii hyperprotektivita u otca ($rs = 0,205$).

Čo sa týka vzťahu medzi dimenziou odmietanie u matky a závislosťou od internetu, Spearmanov koeficient poradovej korelácie ukázal, že medzi premennými je slabý, štatisticky významný ($p < 0,01$) pozitívny vzťah ($rs = 0,279$). Taktiež sa štatisticky signifikantný vzťah preukázal aj čo sa týka odmietania zo strany otca ($rs = 0,299$).

Vo vzťahu závislosti od internetu s emočnou vrelosťou sa nepreukázal štatisticky významný vzťah ani u matky ($rs = -0,119$) a rovnako ani u otca ($rs = -0,162$).

Tabuľka 1. Korelačné koeficienty vzťahov medzi premennými

Premenná	1	2	3	4	5	6
1. Závislosť od internetu	–					
2. Odmietanie (matka)	**0.279	–				
3. Odmietanie (otec)	**0.299	**0.327	–			
4. Hyperprotektivita (matka)	**0.255	**0.421	*0.193	–		
5. Hyperprotektivita (otec)	*0.205	*0.183	**0.555	**0.430	–	
6. Emočná vrelosť (matka)	–0,119	**–0.641	–0,094	**–0.300	–0,056	–
7. Emočná vrelosť (otec)	–0,162	–0,076	**–0.528	–0,116	–0,107	**0.272

Legenda: **- p < 0,01; *- p < 0,05

Výsledky týkajúce sa prvej časti výskumnej otázky, či existujú rozdiely vo vzťahoch medzi zapamätaným rodičovským správaním k matke a závislosťou od internetu, sú uvedené v tab. 2.

Tabuľka 2. Porovnanie korelácií medzi zapamätaným rodičovským správaním k matke a závislosťou od internetu

	Z- statistics	
	1. HY-IAT	2. OD-IAT
1. HY-IAT	–	
2. OD-IAT	–0.1951	–
3. EV-IAT	*–2.8714	*–3.0665

Legenda: Z-statistics – štandardizovaný koeficient;
HY-IAT – vzťah medzi hyperprotektivitou a závislosťou od internetu;
OD-IAT – vzťah medzi odmietaním a závislosťou od internetu;
EV-IAT – vzťah medzi emočnou vrelosťou a závislosťou od internetu;
*- p < 0,05

Porovnanie vzťahov medzi zapamätaným rodičovským správaním k matke preukázali štatisticky významné rozdiely medzi vzťahmi emočná vrelosť-závislosť od internetu a hyperprotektivita-závislosť od internetu a takisto aj medzi vzťahmi emočná vrelosť-závislosť od internetu a odmietanie-závislosť od internetu.

Výsledky týkajúce sa druhej časti výskumnej otázky, či existujú rozdiely vo vzťahoch medzi zapamätaným rodičovským správaním k otcovi a závislosťou od internetu sú uvedené v tab. 3.

Tabuľka 3. Porovnanie korelácií medzi zapamätaným rodičovským správaním k otcovi a závislosťou od internetu

	Z- statistics	
	1. HY-IAT	2. OD-IAT
1. HY-IAT	–	
2. OD-IAT	–0.7586	–
3. EV-IAT	**–2.8039	**–3.5625

Legenda: Z-statistics – štandardizovaný koeficient;
HY-IAT – vzťah medzi hyperprotektivitou a závislosťou od internetu;
OD-IAT – vzťah medzi odmietaním a závislosťou od internetu;
EV-IAT – vzťah medzi emočnou vrelosťou a závislosťou od internetu;
**- $p < 0,01$

Porovnaním vzťahov medzi zapamätaným rodičovským správaním k otcovi sme zistili štatisticky významné rozdiely medzi vzťahmi emočná vrelosť-závislosť od internetu a hyperprotektivita-závislosť od internetu a takisto aj medzi vzťahmi emočná vrelosť-závislosť od internetu a odmietanie-závislosť od internetu.

Diskusia

Práca sa zameriavala na súvis medzi vzťahovou väzbou a závislosťou od internetu u stredoškolských študentov. Prvým a najdôležitejším cieľom bolo

zistiť, či existuje súvis medzi vzťahovou väzbou a závislosťou od internetu u stredoškolských študentov. Druhý výskumný cieľ mal za úlohu odpovedať na otázku, ktorá dimenzia zapamätaného rodičovského správania má najsilnejší vzťah k závislosti od internetu u stredoškolských študentov. Vzťahová väzba bola v práci operacionalizovaná ako zapamätané rodičovské správanie. Vzťah medzi zapamätaným rodičovským správaním a závislosťou od internetu bol nájdený len v niektorých dimenziách zapamätaného rodičovského správania. Ide o dimenziu odmietanie a dimenziu hyperprotektivita. Slabý pozitívny vzťah sa zistil u matky aj u otca. Dimenzia emočná vrelosť bola síce v slabom negatívnom, ale štatisticky nevýznamnom vzťahu k závislosti od internetu. Druhý výskumný cieľ poukazoval na rozdiely vo vzťahoch, ktoré ukázali, že hyperprotektivita a odmietanie dokážu prispievať k závislosti od internetu v rovnakej miere. Inak je to s emočnou vrelosťou, ktorá ako sa ukázalo, nedokáže efektívne chrániť adolescentov pred závislosťou od internetu.

Naše výsledky poukazujú na to, že hyperprotektivita je do malej miery asociovaná so závislosťou od internetu u adolescentov, a to u matky aj u otca. Znamená to, že ak bolo v detstve prítomné príliš starostlivé a nadmerne ochraňujúce správanie zo strany rodičov, v adolescencii to môže mať súvis so závislosťou od internetu. Relevanciu tohto zistenia podporuje aj to, že kolobeh nadmernej ochrany a starostlivosti bude pôsobiť na adolescentov zo strany oboch rodičov súčasne, a tým bude pre adolescentov ťažšie nepodľahnúť tejto závislosti. Ďalej výsledky ukázali, že vyššia hyperprotektivita je asociovaná s nižšou emočnou vrelosťou u oboch rodičov. Adolescent teda nemá možnosť so svojimi rodičmi adekvátne komunikovať, a tak je nútený si kompenzovať tento deficit používaním internetu. Tieto tvrdenia podporuje aj výskum Yao et al. (2014), ktorý zistil rovnaké vzťahy medzi týmito premennými. So vzťahom hyperprotektivity a závislosťou od internetu môžu byť spojené viaceré psychologické koncepty. Ukázalo sa, že adolescenti, ktorí mali zo strany rodičov obmedzený prístup k internetu, mali takmer dvojnásobne väčšiu pravdepodobnosť na vznik závislosti od internetu, ako adolescenti, ktorí tento obmedzený prístup zo strany rodičov nemali (Wu et al., 2016). Vzťah medzi nadmernou ochranou a starostlivosťou zo strany rodičov a závislosťou od internetu je doteraz nejasný. Na jednej strane sú dôkazy o tom, že príliš ochranárska výchova môže mať u adolescentov súvis so závislosťou od internetu (Dogan, 2015), čo potvrdila aj naša práca. Na strane

druhej sú dôkazy aj o tom, že čím viac stúpa rodičovská starostlivosť a nadmerná ochrana, tým viac sa znižuje závislosť od internetu. Tento negatívny vzťah sa ukázal u vysokoškolských študentov (Kumcagz, 2019).Tieto nekonzistentné tvrdenia sa navzájom nevylučujú, pretože boli sformulované na podklade inej vekovej vzorky. Ukazuje sa byť pravdepodobné, že zrenie osobnosti by mohlo byť do určitej miery spojené so súvisom hyperprotektivity a závislosti od internetu. Vysvetlenie tohto rozdielu je podľa nášho názoru také, že adolescenti vnímajú nadmernú ochranu zo strany rodičov ako obmedzovanie. Vysokoškolskí študenti môžu vnímať nadmernú ochranu ako prejav ochrany zo strany rodičov.

V našej práci sme predpokladali štatisticky významný pozitívny vzťah medzi odmietaním zo strany matky aj otca a závislosťou od internetu. Výsledky ukázali, že odmietanie je takisto do malej miery asociované so závislosťou od internetu u adolescentov. Výsledok podporuje aj výskum Sultana (2019), ktorý ukázal, že existuje súvis medzi odmietaním zo strany rodičov a závislosťou od internetu. Rovnako bolo dokázané, že používanie maladaptívnych schém (konkrétne odmietanie / odpojenie) je spojené so závislosťou od internetu (Ostovar, 2021). Podobne ako pri hyperprotektivite, aj pri odmietaní výsledky odhalili to, že ak je u jedného rodiča prítomné odmietanie, bude s veľkou pravdepodobnosťou prítomné aj u druhého. Potvrdzuje to aj výskum, ktorý slúžil ako teoretický podklad na formuláciu hypotéz o vzťahu odmietania a závislosti od internetu (Chen, et al., 2020). Výsledky týchto štúdií sa stretávajú v tom, že ak obaja rodičia prejavujú voči svojmu dieťaťu odmietavé správanie, dieťa od rodičov nedostáva dostatočnú sociálnu oporu. Slabá sociálna opora je tiež jedným z prediktorov závislosti od internetu u adolescentov (Cui, 2021).

Čo sa týka emočnej vrelosti, naše zistenia nepreukázali existenciu štatisticky významného vzťahu medzi touto dimenziou rodičovského správania a závislosťou od internetu. Výskumy, ktoré sa zaoberali emočnou vrelosťou a závislosťou od internetu zistili, že u adolescentov, ktorí pociťovali viac emočnej vrelosti od rodičov, sa závislosť od internetu vyskytovala menej (Xiuqin et al., 2010; Schneider et al., 2017). Zistenie nášho výskumu podporuje výskum (Kim, 2015), ktorý zistil, že dôvera a komunikácia nie je asociovaná s nižšou závislosťou od internetu u adolescentov. Ako sa ukazuje, počet adolescentov, ktorí používajú sociálne siete stúpa a je pravdepodobné, že emočná vrelosť zo strany rodičov už nie je dostatočným ochranným fakto-

rom proti závislosti od internetu. Vysvetľujeme si to tým, že internet a sociálne médiá sú takou veľkou súčasťou života adolescentov, že rozvoj individuality, sebaregulácie a poskytovanie emocionálnej opory zo strany rodičov ako ochrana pred závislosťou od internetu už nie je postačujúca.

Výskumné otázky sa týkali rozdielov vo vzťahoch medzi zapamätaným rodičovským správaním a závislosťou od internetu. Výsledky ukázali, že hyperprotektivita a odmietanie zo strany rodičov sú asociované so závislosťou od internetu v rovnakej miere u matky aj u otca. Emočná vrelosť nie je so závislosťou od internetu asociovaná až tak silno ako hyperprotektivita a odmietanie. Rozdiel je signifikantný. Toto zistenie podporuje náš argument, ktorý hovorí o tom, že internet je takou veľkou súčasťou života adolescentov, že emočná vrelosť ako ochrana pred závislosťou od internetu už nestačí.

Výsledky realizovaného výskumu mohli byť skreslené veľkosťou výskumnej vzorky, nezohľadnením vekových rozdielov v rámci výskumnej vzorky adolescentov, ktoré mohli ovplyvniť namerané hodnoty v jednotlivých meracích nástrojoch a tiež samotný postoj adolescentov k používaniu internetu.

Záver

Výskum mal za cieľ overiť vzťahy medzi zapamätaným rodičovským správaním a závislosťou od internetu. Väčšina zistení zodpovedá predchádzajúcim výskumom, ktoré tieto vzťahy analyzovali. Dimenzie zapamätaného rodičovského správania hyperprotektivita a odmietanie sú vo vzájomnom súvise so závislosťou od internetu. Znamená to, že ak adolescent v detstve od rodičov pociťoval nadmernú a príliš starostlivú výchovu, alebo naopak odmietanie a bránenie potrebe niekam patriť, má to súvis so závislosťou od internetu. Tretia dimenzia zapamätaného rodičovského správania, emočná vrelosť, nie je asociovaná so závislosťou od internetu. Ak teda adolescent vnímal vo svojich rodičoch vyššiu oporu, v adolescencii to nebude stačiť na to, aby nepodľahol závislosti od internetu. Zistenia v prvom výskumnom cieli idú ruka v ruke s druhým výskumným cieľom, ktorý zistil, že hyperprotektivita a odmietanie sú so závislosťou od internetu asociované v rovnakej miere a emočná vrelosť nie je dostatočný ochranný faktor proti závislosti od internetu.

Literatúra

Arrindell, W. A. – Sanavio, E. – Aguilar, G. – Sica, C. – Hatzichristou, Ch. – Eisemann, M. et al.: The development of a \\shortform of the EMBU: Its appraisal with students in Greece Guatemala Hungary and Italy. Pers Individ Differ, 27, 1999, 1, s. 613 – 628

Baumrind, D.: The Influence of Parenting Style on Adolescent Competence and Substance Use. J Early Adolescence, 11, 1991, 1, s. 56 – 95

Billieux, J. – Van Rooij, A. J. – Heeren, A. – Schimmenti, A. – Maurage, P. – Edman, J. et al.: Behavioural Addiction Open Definition 2.0-using the Open Science Framework for collaborative and transparent theoretical development. Addiction, 112, 2017, 10, s. 1723 – 1724

Bones, L. B. – Hall, A. B. – Kiel, J. E.:Systematic review of the link between maternal anxiety and overprotection. J Affect Disor, 295, 2021, 1, s. 541 – 551

Bowlby, J.: Vazba. Praha: Portál. 356 s.

Bozoglan, B. – Sahin, I. – Demirer, V.: Loneliness, self-esteem, and lifesatisfaction as predictors of Internet addiction: A cross-sectional study amongTurkishuniversitystudents. *Scand J Psychol*, 54, 2013, 1, s. 313 – 319

Cui, X. – Chi, X.: The Relationship Between Social Support and Internet Addiction Among Chinese Adolescents During the COVID-19 Pandemic: A Multiple Mediation Model of Resilience and Post-Traumatic Stress Disorder Symptoms. Psychol Res Behav Manag, 14, 2021, 1, s. 1665 – 1674

Da Charlie, Ch. W. – Hye Kyung, Ch. – Khoo, A.: Role of Parental Relationships in Pathological Gaming .Procedia Soc Behav Sci, 30, 2011, 1, s. 1230 – 1236

De Wall, C. N. – Masten, C. L. – Powell, C. – Combs, D. – Schurtz, D. R. Eisenberger, N. I.: Do neural responses to rejection depend on attachment style? An fMRI study. Soc Cogn Affect Neurosci, 7, 2012, 2, s. 184 – 192

Dogan, H. – Bozgeyikli, H. – Bozdas, C.: Perceived parenting styles as predictor of internet addiction in adolescence. Int J Res Edu Sci, 1, 2015, 2, s. 167 – 174

Dufour, M. – Brunelle, N. – Tremblay, J. – Leclerc, D. – Cousineau, M. M. – Khazaal, Y. et al: Gender Difference in Internet Use and Internet Problems among Quebec High School Students. Can J Psychiatry, 61, 2016, 10, s. 663 – 338

Durkee, T. – Kaess, M. – Brunner, R. – Carli, V. – Parzer, P. – Wasserman, C. et al.:Pathological Internet use among European adolescents: psychopathology and self-destructive behaviours. Eur Child Adolesc Psychiatry, 23, 2012, 11, s. 1093 – 1102

Emmerová, I.: Prevencia závislosti a ďalších rizík moderných technológií u žiakov základných a stredných škôl. Vychovávateľ, 58, 2011, 1, s.11 – 15

Faltýnková, A. – Blinka, L. – Ševčíková, A. – Husarova, D.: The Associations between Family-Related Factors and Excessive Internet Use in Adolescents. Int J Environ Res Public Health, 17, 2020, 5, s. 1754 – 1765

Gee, D. G. – Gabard-Durnam, L. J. – Flannery, J. – Goff, B. – Humphreys, K. L. – Telzer, E. et al: Early developmental emergence of human amygdala– prefrontal connectivity after maternal deprivation. PNAS, 110, 2013, 39, s. 15638 – 15643

Grawe, K.:.Neuropsychoterapie. Praha: Portál, 2007. 487 s.

Griffiths, M. D.: A „components" model of addiction within a biopsychosocial framework. Journal of Substance Use, 10, 2005, 4, s. 191 – 197

Guillot, C. R. – Bello, M. S. – Tsai, J. Y. – Huh, J. – Leventhal, A. M. – Sussman, S.: Longitudinal Associations between Anhedonia and Internet Related Addictive Behaviors in Emerging Adults. Comput Human Behav, 62, 2016, 1, s. 475 – 479

Heretik, A. a kol.: Klinická psychológia. Nové Zámky: Vydavateľstvo PSYCHOPROF, 2016. 912 s.

Chen, H. – Lee, Z. – Dong, X. – Gamble, J. H. . Feng, H.: The Influence of Parenting Style and Time Management Tendency on Internet Gaming Disorder among Adolescents. Int J Environ Res Public Health, 17, 2020, 23, s. 91 – 107

Chi, X. – Hong, X. – Chen, X.: Profiles and sociodemographic correlates of Internet addiction in early adolescents in southern China. Addict Behav, 106, 2020, 1, s. 63 – 85

Choo, H. – Sim, T. – Liau, A. K. F. – Gentile, D. A. – Khoo, A.: Parental Influences on Pathological Symptoms of Video-Gaming Among Children and Adolescents: A Prospective Study. J Child Fam Stud, 24, 2015, 5, s. 1429 – 1441

Chorpita, B. F. – Barlow, H. D.: The Development of Anxiety: The Role of Control in the Early Environment Psychol Bull, 124, 1998, 1, s. 3 – 21

Izrael, P. – Gazda, I. – Kulla, A. – Holdoš, J. – Krchlíková, A. – Hasák, M. et al.: 2012. Médiá a socializácia. 1. vydanie. Ružomberok: VERBUM– vydavateľstvo KU. 145 s.

Kabadayi, M.: Analysis of Internet Addiction Levels of University Students in Terms of the State of Doing Sport. Asian J Educ, 6, 2020, 2, s. 181 – 185

Kim, K. – Kim, K.: Internet Game Addiction, ParentalAttachment, and Parenting of Adolescents in South Korea. J ChildAdolesSubst, 24, 2015, 6, s. 366 – 371

Kim, Y. – Park, J. Y. – Kim, S. B. – Jung, K. – Lim, Y. S. – Kim, J. H.: The effects of Internet addiction on the life style and dietary behavior of Korean adolescents. Nutr Res Pract, 4, 2010, 1, s. 51 – 57

King, D. L. – Delffabro, P. H. – Zwaans, T. – Kaptsis, D.: Clinical features and axis I comorbidity of Australian adolescent pathological Internet and video game users. Aust NZ J Psychiatry, 47, 2013, 11, s. 1058 – 1067

Király, T. I. – Morin, A. J. S. – Hietajarvi, L. – SalmelaAro, K.: Longitudinal Trajec-

tories, Social and Individual Antecedents, and Outcomes of Problematic Internet Useamong Late Adolescents. Child Dev, 94, 2020, 4, s. 653 – 673

Kohútová, K.: Problematické používanie internetu vo vzťahu k zapamätanému rodičovskému správaniu u adolescentov In: Šavrnochová, M, – Vrťová, J.: Behaviorálne závislosti v kontexte sociálneho fungovania. Zborník vedeckých štúdií. Banská Bystrica: Belianum, Univerzita Mateja Bela, s. 26 – 34

Koukolík, F.: Sociální mozek. Praha: Karolinum. 2016. 308 s.

Kumcagiz, H.: Examination of Turkish University Students ' Internet Addiction in Relation to Their Parental Attachment Styles and Sociodemographics. SAGE Open, 9, 2019, 2, s. 1 – 11

Kurilla, A. – Kamendy, Z. – Selepová, S.: Problematické a patologické používanie internetu adolescentmi. Alkohol Drog Záv (Protialkohol Obz), 54, 2019, 3, s. 113 – 126

Murgaš, M.– Buntová, D. – Guttnerová, D. – Jánošíková, D. – Královál, S. – Melicheríková, R. et al.: Vývin mozgu a jeho poruchy. Martin: Vydavateľstvo Osveta, 2011. 309 s.

Nešpor, K.: Návykové chování a závislost. Praha: Portál, 2007. 176 s.

Olsavsky, A. K. – Telzer, E. H. – Shapiro, M. – Humphreys, L. – Flannery, J. – Goff, B. et al.: Indiscriminate Amygdala Response to Mothers and Strangers After Early Maternal Deprivation. Biol Psychiatry, 74, 2013, 1, s. 853 – 860

Ostovar, S. – Bagheri, R. – Griffiths, M. D. – Hashima, I. H. M.: Internet addiction and maladaptive schemas: The potential role of disconnection/rejection and impaired autonomy/performance. Clin Psychol Psychother, 28, 2021, 6, s. 1509 – 1524

Pan, Y. Ch. – Chiu, Y. Ch. – Lin, Y.H.: Systematic review and meta-analysis of epidemiology of internet addiction. Neurosci Biobehav Rev, 118, 2020, 1, s. 612 – 622

Perris, C. – Jacobsson, L. – Lindstrom, H. – Von Knorring, L. – Perris, H.: Development of a new inventory for assessing memories of parental behaviour. *Acta Psychiatr Scand*, 61, 1980, 1, s. 265 – 274

Poliaková, M. – Mojžišová, V. – Hašto, J.: Skrátený dotazník zapamätaného rodičovského správania ako výskumný a klinický nástroj s-E.M.B.U. Psychiatria-Psychoterapia-Psychosomatika, 14, 2007, 2-3, s. 79 – 88

Rolková, H. – Hamarová, L.: Závislosť od internetu u adolescentov a jej vzťah k vybraným dimenziám osobnosti. Školský psychológ, 18, 2017, 1, s. 102 – 107

Schneider, L. A. – King, D. L. – Delfabbro, P. H.: Family factors in adolescent problematic Internet gaming: A systematic review. J Behav Addict, 6, 2017, 3, s. 321 – 333

Siomos, K. – Floros, G. – Fisoun, V. – Evaggelia, D. – Farkonas, N. – Sergentani, E.

et al.: Evolution of Internet addiction in Greek adolescent students over a two-year period: the impact of parental bonding. Eur Child Adolesc Psychiatry, 21, 2012, 4, s. 211 – 219

Sultana, M. – Uddin, M. K.: Parental Rejection, Depression, and Internet Addiction Among Young Adults. Pak J Psychol Res, 34, 2019, 2, s. 419 – 432

Sun, A. P. – Ashley, L. – Dickson, L.:Behavioraladdiction: Screening, assessment, and treatment. Las Vegas: Central Recovery Press, 2013. 256 s.

Vetulani, J.: Early maternal separation: a rodent model of depression and a prevailing human condition. Pharmacol Rep, 65, 2013, 1, s. 1451 – 1461

Wang, CH. – Chan, C. L. W. – Mak, K. K. – Ho, S. Y. Wong, P. C. W. – Ho, R. T. H.: Prevalence and Correlates of Video and Internet Gaming Addiction among Hong Kong Adolescents: A Pilot Study. Sci World J, 2014, 1, s. 1 – 9

Weinstein, A. – Lejoyeux, M.: Internet Addiction or Excessive Internet Use. Am J Drug Alcohol Abuse, 36, 2010, 5, s.277 – 283

Woon, F. L. – Hedges, D. W.:Hippocampal and Amygdala Volumes in Children and Adults With Childhood Maltreatment – Related Posttraumatic Stress Disorder: A Meta-Analysis. Hippocampus, 18, 2008, 1, s. 729 – 736

Wu, C. S. T. – Wong, H. T. – Yu, K. F. – Fok, K. W. – Yeung, S. M. – Lam, H. Ch. et al.: Parenting approaches, family functionality, and internet addiction among Hong Kong adolescents. BMC Pediatr,16, 2016, 1, s. 130 – 140

Xiuqiun, H. – Huimin, Z. – Mengchen, L. – Jinan, W. – Ying, Z. – Ran, T.: Mental Health, Personality, and Parental Rearing Styles of Adolescents with Internet Addiction Disorder. Cyberpsychol Behav Soc Netw, 13, 2010, 4, s. 401 – 406

Yao, M. Z. – He, J. – Ko. D. M. – Pang, K.: The influence of personality, parental behaviors, and self-esteem on Internet addiction: a study of Chinese college students. Cyberpsychology Behav Soc, 17, 2014, 2, s. 104 – 110

Young, K. M.: Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. Cyberpsychol behav, 1, 1998, 3, s. 237 – 244

Zubčeková Tatárová, M.: Virtuálne technológie a ich vplyv na človeka. Prevencia, 14, 2015, 1, s.35 – 40

Doručené do redakcie: 20. 8. 2024
Prijaté na publikovanie: 28. 10. 2024

Adresa autora: PhDr. Richard Wolt, PhD.
Katedra psychologických vied FSVaZ UKF v Nitre
Kraskova 1
949 74 Nitra
e-mail: wolt@cpldz-bb.sk